

MEDICINALBERETNING

for Færøerne 2004

Udarbejdet af landslæge Høgni Debes Joensen, Tórshavn
Medical Report 2004 from the Chief Medical Officer in the Faroes

Føroyskt úrtak úr heilsulagslýsing landslæknans fyri Føroyar 2004.

Fólkatalið í Føroyum, sum eftir 4 árum var fallið úr 48.000 í 1990 niður í gott 43.000 í 1995, er nú aftur økt – í 2004 sambært Landsfólkayvirlitinum upp í 48.378.

Burðaryvirskotið í 2004 (livandifødd minus deyð) var 356. Í 2003 var tað 296 (bls. 11).

Fødd uttan fyri hjúnalag í 2004 vóru 50,2%, í 2003 52,7 (bls. 13).

99,9 % av nýfðingunum vóru føddir á sjúkrahúsunum, í 2003 99,7 (bls. 13).

Perinatala deyðatalið (deyðfødd umframt deyð í fyrstu vikuni) í 2004 var 3, ella 4,2 fyri hvørji 1000 fødd. Til samanberingar kann verða sagt, at hetta tal í tíðarskeiðnum 1986/90 var 10,6, í 1991/95 9,0 og fyri árin 1996/2000 6,1. Í Danmark hevur samsvarendi talið í árunum frá 1986/90 verið 8,6, 1991/95 7,0 og 1996/00 7,6 (bls. 12 og 15).

Talið á deyðum fyri hvørji 1000 fødd á lívi í fyrstu livivikuni var í Føroyum fyri ár 2004 0 (bls. 20).

Pinkubarnadeyðin – t.e. deyð fyrsta liviárið - í Føroyum var í 2004 4,1 promillu. Til samanberingar kann nevast, at pinkubarnadeyðin í 1986/90 var 9,0, í 1991/95 6,1, meðan hann í fimm ára tíðarbilinum 1996/2000 var 1,8 fyri hvørji 1000 fødd á lívi (bls. 15 og 20).

Væntaði meðallivialdurin fyri menn á 0 ára aldri var í 1996/00 75,2 ár og í 1999/2003 76,6 og fyri kvinnur ávikavist 81,4 og 81,3. Talan er um eina øking av væntaðum meðallivialdri uppá 1,4 fyri menn meðan meðallivialdurin fyri kvinnur ikki er vaksin (bls. 21).

Viðvíkjandi fráboðaðum smittandi sjúkum kann verða nevnt, at trýggir tilburðir av meningitis og eingin av nátasjúku vórðu fráboðaðir. Tvey HIV-positiv vóru fráboðaði í 2004. Ikki varð boðað frá nøkrum tilburði av eyðkvæmi ella botulismu í 2004. Eingin tilburður av tuberkulum varð fráboðaður (bls. 28 – 32).

Týðningamikið er, at trupulleikar t.d. við at seta lækna og onnur stórv í heilsuverkinum ella við samskipan og rakstri í sjúkrahúsverkinum verða loystir á skilabesta hátt.

Tó er ikki minni týðandi at gera nógv burtur úr fyribyrkjandi heilsuvirksemi. Her verður serliga hugsað um royking, ov lítla rørslu, rúsdrekkamisnýtslu, ferðslumentan og ógvisliga yvirvekt, men eisini um upplýsing viðvíkjandi t.d. eyðkvæmi.

Mett verður, at uppskot um eina fólkaheilsuætlan er hitt mest umráðandi heilsu-politiska tiltakið at fáa framt á heilsuøkinum hjá okkum í dag yvirhøvdur.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Føroyskt úrtak úr heilsulagslýsing landslæknans fyri Føroyar 2004.....	3
INDHOLDSFORTEGNELSE	5
1. LANDSLÆGEEMBEDET	8
1a. Færøernes Ulykkesforsikringsråd	8
2. FOLKETALLET, LEVENDEFØDTE OG DØDE	10
2a. Dødsfaldene fordelt over årets måneder for henholdsvis mænd og kvinder.....	10
3. FØDSELSSTATISTIK	11
3a. Fødselsoverskud.....	11
3b. Levendefødte børn	11
3c. Dødfødte børn og dødfødselshyppighed	12
3d. Børn født uden for ægteskab.....	13
3e. Sygehusfødsler	13
3f. Dødfødselshyppigheden 1981-2003 i de nordiske lande.....	14
3g. Døde pr. 1000 levendefødte i de nordiske lande i den første leveuge 1981-2003.....	14
3h. Perinatal dødelighed 1981-2003	15
3i. Spædbørnsdødelighed (døde pr. 1000 levendefødte i alt under 1 år) 1981-2003.....	15
4. ABORTINDGREB	16
4a. Antal provokerede aborter på Færøerne 1994-2004 fordelt efter kvindens alder.....	16
4b. Antal fremkaldte aborter 1996-2003 i de nordiske lande fordelt efter kvindens alder.....	17
5. STERILISATIONER	18
5a. Møder i Sterilisationsnævnet.....	18
5b. Tallene for imødekomne ansøgninger.....	18
5c. Tabel over sterilisationer i de nordiske lande 1995-2003	19
5d. Tabel over sterilisationer 1995-2003 pr. 10.000 fordelt efter alder.....	19
6. DØDELIGHED.....	20
6a. Antal færinger, der døde 2004.....	20
6b. Spædbørnsdødelighed	20
6c. Middellevetiden i de nordiske lande 1996-2003	21
6d. Dødsårsager for færinger 1996-2001	22
7. RETSLÆGELIGE LIGSYN.....	25
7a. Ulykkestilfælde	25
7b. Sikkerhedssele/styrhjelm	26
7c. Nedstyrtning og fald.....	26
7d. Kvælning.....	26
7e. Drukning.....	26
7f. Forgiftning	26
7g. Vådeskud.....	26
7h. Selvmord	27
7i. Drab.....	27
7j. Naturlig død	27
7k. Uoplyst døds måde.....	27
7l. Retslægelige obduktioner.....	27
7m. Udeladte retslægelige ligsyn.....	27

7n. Ligsynslov	28
8. ANMELDELSESPLIGTIGE SYGDOMME, EPIDEMIER M.V.....	28
8a. Syfilis og Gonoré	28
8b. Klamydia trachomatis	28
8c. Encephalitis acuta.....	29
8d. Meningitis	29
8e. Hepatitis A og B	29
8f. VTEC.....	29
8g. Campylobacter	29
8h. Botulisme	30
8i. Tabel med HIV- og AIDS-tilfælde på Færøerne	30
8j. Pertussis (kighoste)	31
8k. Ornithosis (nátasjúka)	31
8l. MRSA	31
8m. Tuberkulose.....	32
8n. Vaccination mod gul feber.....	33
9. KIRKEGÅRDE.....	33
10. INSTITUTIONER FOR MINDRE BØRN.....	34
10a. Tabel. Antal daginstitutioner og fritidshjem (skolefritidsordning)	34
11. PLEJEHJEM M.V.....	35
12. MEDICINALPERSONALE	37
12a. Sygehuslæger	37
12b. Kommunelæger.....	37
12c. Sundheds- og hjemmesygeplejeordningen.....	37
12d. Tandlæger.....	37
12e. Jordemødre	38
12f. Apoteksvæsenet	38
12g. Det permanente medicintilskudsudvalg	38
12h. Registreringsnævnet.....	38
12i. Kvaksalveri og ulovlig medikamenthandel	38
13. KLAGER OVER AUTORISERET SUNDHEDSPERSONALE.....	39
14. HELBREDSBEDØMMELSER.....	39
15. IKKE INDREGISTRERET MEDICIN	40
16. SÆRTILSKUD TIL MEDICIN.....	40
17. FÆRØSK FOLKESUNDHEDSPROGRAM	40
18. RETSLIG VIRKSOMHED	41
18a. Retslægelige ligsyn	41
18b. Kørekortsager.....	41
18c. Tvangsindlæggelser.....	41
18d. Sager vedrørende avlingstidsbestemmelse.....	41
18e. Ligpas	41
BILAG I, FOREDRAG: SUNDHEDSFORHOLDENE PÅ FÆRØERNE.....	42
Tabel I, Sundhedspersonale pr. 100.000	48
Tabel I a, Kræftforekomst 1991-95 - antal og alderstandardiseret rate (world) per 100.000	48
Tabel I b, Aldersstandardiseret incidens lungekræft, mænd per 100.000.....	48
Tabel II, Dødfødte pr. 1000 fødte	49
Tabel III, Perinatal dødelighed pr. 1000 fødte	49
Tabel IV, Spædbørnsdødelighed pr. 1000 levendefødte.....	49

Tabel V, Dødsulykker	50
Tabel VI, Selvmord.....	50
Tabel VII, Drab	50
Tabel VIII, Rygere procentvis i 2002	51
Tabel IX, Alkoholsalg i liter pr. indbygger > 15 ár	51
Tabel X, Tuberkulose på Færøerne.....	52
Tabel XI, Syfilis.....	52
Tabel XII, Gonoré.....	52
Tabel XIII, Klamydia.....	53
Tabel XIV, Middellevetid	53
Resumé.....	54
BILAG II, NYHEDSBREV VEDRØRENDE KLAMYDIA PÅ FÆRØERNE, 1. APRIL 2005.....	55
Tíðindabræv: Støðan viðvíkjandi klamydia.....	55
Hvat er klamydia?	55
Ígerðartíð, sjúkutekin og viðgerð	56
Fyribyrging	56
Tilmæli	56
Talva 1: Tal á klamydiakanningum og ávístum tilburðum í Føroyum	57
Talva 2: Tal á kanningum og tilburðum í Danmark 1999-2003	57
Talva 3: Klamydiatilburðir í Danmark eftir aldri og kyni í 2003	58

1. LANDSLÆGEEMBEDET

Landslægeembedet er en statslig institution under Sundhedsministeriet og hører i faglig henseende under Sundhedsstyrelsen.

Til embedet er der udover landslægen knyttet to deltidsansatte ikke-lægelige overassistenter (sekretærer), og disse har en ugentlig arbejdstid på tilsammen 38 timer.

Landslægen fungerer som rådgiver for statslige myndigheder samt Færøernes Landsstyre og de kommunale myndigheder i lægelige, hygiejniske, miljømæssige og socialmedicinske forhold.

Landslægeembedet fører på sundhedsstyrelsens vegne tilsyn med den sundhedsfaglige virksomhed, der udøves på Færøerne af autoriseret sundhedspersonale (læger, sygeplejersker, tandlæger, apotekere m.fl.). Landslægen yder bistand til rets- og politimyndighederne i retsmedicinske og lignende sager. Desuden udarbejder landslægen årlige medicinalberetninger for Færøerne.

Udover sundhedssektoren præsenteres nogle data fra socialområdet.

1a. Færøernes Ulykkesforsikringsråd

Landslægen er som følge af paragraf 9 i Anordning for Færøerne om forsikring mod følger af ulykkestilfælde nr. 389 af 15.11.1966 medlem af Færøernes Ulykkesforsikringsråd. De øvrige medlemmer er sorenskriveren (dommeren) og tre medlemmer, valgt af landsstyret. Rådet træffer afgørelser om tilkendelse af invalidepension. Endvidere træffer rådet afgørelser i henhold til ulykkesforsikringsanordningen. I 2004 afholdt Færøernes Ulykkesforsikringsråd 36 møder, ved hvilke der blev behandlet 1.971 sager (mod 2.031 i 2003), heraf 659 sager vedrørende invalideforsikringslovgivningen, 1.270 vedrørende ulykkesforsikringsordningen og 42 sager vedrørende andre, især generelle spørgsmål. Rådets afgørelser kan ankes til Den Sociale Ankestyrelse.

Herudover er landslægen bl.a. medlem af Færøernes Sterilisationsnævn, Færøernes Nævn for Børneforsorg, Færøernes karantænekommission, Det permanente medicintilskudsudvalg på Færøerne, Registreringsnævnet vedr. farmaceutiske specialiteter på Færøerne og Redaktionskomiteen for Helsestatistikken for de nordiske lande. Desuden deltager landslægen jævnligt i de årlige Nordiske Medicinaldirektørmøder.

Den 1. juni 1995 trådte lov nr. 316 af 17. maj 1995 om sundhedsvæsenet på Færøerne i kraft. Efter denne lov fastsætter Færøernes hjemmestyre regler om sundhedsvæsenets opgaver, ydelser og administration.

Landslægeembedet har i 2004 behandlet 13 sager vedr. nye love, cirkulærer og lign. med henblik på ikrafttræden for Færøerne (11 i 2003).

Landslægen har i 2004 deltaget i bl.a. følgende møder, symposier m.v. udenfor Færøerne:

- Centralt kontaktforum for smitsomme sygdomme, København 13. maj 2004
- Nordisk Medicinaldirektørmøde i Reykjavik 26. – 27. august 2004
- Undervisningsdag i miljømedicin 19. oktober 2004
- Undervisningsdag i plejehjemstilsyn 21. oktober 2004
- Centralt kontaktforum for tilsyn, København 8. december 2004
- Symposium om egenomsorg, København 9. december 2004

2. FOLKETALLET, LEVENDEFØDTE OG DØDE

Folketallet jf. Landsfólkayvirlitið var pr. 31.12.2004 48.378. Pr. 31.12.2003 var det 48.205.

Efter jordemødrenes og præsternes indberetning samt Landsfólkayvirlitsins tal var fordelingen af levendefødte og døde som følger:

Levendefødte	725
Døde	369

2a. Dødsfaldene fordelt over årets måneder for henholdsvis mænd og kvinder

	2003			2004		
	Mænd	Kvinder	Tilsammen	Mænd	Kvinder	Tilsammen
Januar	16	14	30	8	22	30
Februar	14	16	30	13	11	24
Marts	14	18	32	26	17	43
April	21	24	45	11	15	26
Maj	22	15	37	11	9	20
Juni	10	15	25	12	17	29
Juli	13	13	26	20	25	45
August	18	10	28	19	14	33
September	24	18	42	14	11	25
Oktober	25	20	45	25	10	35
November	13	17	30	12	17	29
December	18	18	36	14	16	30
Hele året	208	198	406	185	184	369

3. FØDSELSSTATISTIK

3a. Fødselsoverskud

Fødselsoverskuddet i 2004 (levendefødte minus døde) var 356. Bevægelsen af dette tal har i de senere år været følgende:

År	Antal
2004	356
2003	296
2002	302
2001	280
2000	360
1999	251
1998	279
1997	303
1996	299
1995	305
1994	330

3b. Levendefødte børn

Ifølge fødselsanmeldelserne og sognepræsternes indberetning fødtes der i 2004 på hele Færøerne 725 levende børn.

Antallet af levendefødte børn har i de senere år været som følger:

År	Antal
2004	725
2003	708
2002	716
2001	630

År	Levendefødte gennemsnitlig
1996 – 2000	668
1991 – 1995	751
1986 – 1990	862
1981 – 1985	717
1975 – 1980	760
1971 – 1975	796

3c. Dødfødte børn og dødfødselshyppighed

Antallet af dødfødte i 2004 var 3 (to drenge og en pige). Med tallene 725 levendefødte og 3 dødfødte fås en dødfødselshyppighed på 4,24 ‰.

Dødfødselshyppigheden på Færøerne har gennem de senere år været:

År	‰
2004	4,2
2003	1,4
2002	2,8
2001	3,2
2000	2,9
1999	9,5
1998	6,2
1997	1,5
1996	4,3
1995	9,2
1994	4,5

Dødsårsagerne for de 3 dødfødte var: 1 intrauterin fosterdød, 1 navlestrengen stramt om halsen og 1 fosterdød uden kendt årsag.

De skematiske uddrag af fødselsanmeldelserne viser, at jordemødrene i 2004 betjente 716 fødende kvinder, der fødte 728 børn, hvoraf 725 var levendefødte, 10 par tvillinger, ét par trillinger og 3 dødfødte.

3d. Børn født uden for ægteskab

366 børn, dvs. 50,2%, er født uden for ægteskab i 2004. Tallene for børn fødte uden for ægteskab har gennem de senere år været som følger:

År	%
2004	50,2
2003	52,7
2002	50,7
2001	50,0
2000	41,1
1999	50,0
1998	50,8
1997	47,0
1996	48,8
1995	46,0
1994	44,6

3e. Sygehusfødsler

727, dvs. 99,9 % af samtlige fødsler har fundet sted på sygehuse i 2004. Et barn blev født ved hjemmefødsel. Tallene vedrørende sygehusfødsler har gennem de senere år i øvrigt været følgende:

År	%
2004	99,9
2003	99,7
2002	99,4
2001	99,5
2000	99,7
1999	99,5
1998	99,7
1997	99,9
1996	99,6
1995	100,0
1994	99,7

3f. Dødfødselshyppigheden 1981-2003 i de nordiske lande

Med udgangspunkt i Yearbook of Nordic Statistics (NOMESCO) er der fremstillet følgende tabeller, hvor dødfødselshyppighed, dvs. døde pr. 1.000 levendefødte i første leveuge, perinatal dødelighed og spædbørnsdødelighed i perioden 1981- 2003 sammenlignes med tal i de øvrige nordiske lande:

Dødfødselshyppigheden (pr.1000 fødte) i de nordiske lande er som følger:

	1981/85	1986/90	1991/95	1996/00	2001	2002	2003*
Færøerne	7,5	3,9	4,5	4,9	3,7	2,8	1,4
Danmark	4,9	4,8	4,6	4,6	4,3	3,6	3,7
Grønland	6,4	9,2	4,0	8,1	6,4	7,4	5,6
Island	3,8	3,2	2,7	3,5	2,7	1,7	1,0
Norge	5,8	4,7	4,3	4,1	4,2	3,5	3,8
Sverige	3,9	3,8	3,4	3,7	3,8	3,7	3,6
Finland	3,9	3,3	2,9	3,7	3,3	3,2	3,1
Åland	4,3	3,2	3,7	1,5	7,1	3,8	3,7

* (Åland 1999-2003)

3g. Døde pr. 1000 levendefødte i de nordiske lande i den første leveuge 1981-2003

	1981/85	1986/90	1991/95	1996/00	2001	2002	2003*
Færøerne	5,9	6,7	4,5	1,2	0,0	1,4	1,4
Danmark	3,8	3,8	3,2	3,0	2,6	2,8	2,7
Grønland	15,5	13,7	17,9	11,2	7,5	9,6	7,9
Island	3,1	3,7	2,5	2,1	1,9	1,0	1,7
Norge	3,8	3,3	2,8	2,1	2,4	1,6	2,0
Sverige	3,6	3,1	2,4	1,7	1,9	1,6	1,6
Finland	3,5	3,5	2,7	2,1	1,8	1,7	1,6
Åland	4,3	1,9	1,2	2,1	2,9

3h. Perinatal dødelighed 1981-2003

Perinatal dødelighed (dødfødte plus døde i første leveuge) i de nordiske lande pr. 1000 fødsler.

	1981/85	1986/90	1991/95	1996/00	2001	2002	2003*
Færøerne	13,3	10,6	9,0	6,1	3,7	4,2	2,8
Danmark	8,6	8,6	7,0	7,6	6,9	6,3	6,4
Grønland	21,8	22,8	21,9	19,6	16,0	19,0	14,6
Island	6,8	6,8	5,2	5,7	4,6	2,7	2,7
Norge	9,5	7,9	7,0	6,2	6,6	5,2	5,7
Sverige	7,5	6,9	5,8	5,4	5,7	5,3	5,2
Finland	7,5	6,4	5,7	5,8	5,0	4,9	4,8
Åland	9,3	5,0	4,9	3,5	10,5	7,4	6,6

* (Åland 1999-2003)

3i. Spædbørnsdødelighed (døde pr. 1000 levendefødte i alt under 1 år) 1981-2003.

	1981/85	1986/90	1991/95	1996/00	2001	2002	2003*
Færøerne	9,2	9,0	6,1	1,8	0,0	2,8	1,4
Danmark	7,9	7,9	5,0	5,0	4,9	4,3	4,1
Grønland	32,7	19,7	28,5	16,8	16,1	19,1	13,5
Island	6,2	6,0	4,8	3,5	2,7	2,2	2,4
Norge	8,1	7,8	5,3	4,1	4,1	3,4	3,5
Sverige	6,8	5,9	5,0	3,6	3,7	3,3	3,1
Finland	6,3	5,9	4,8	3,9	3,2	3,0	3,2
Åland	8,6	4,4	3,7	3,5	3,5	3,7	4,4

* (Åland 1999-2003)

Vedrørende dødfødsler og spædbørnsdødelighed på Færøerne 1961 - 90 henvises i øvrigt til Bilag VI, side 56-71 i landslægens årsberetning for 1989-90, hvor der findes uddrag af foredrag over emnet holdt ved en konference i Island 1990.

4. ABORTINDGREB

På Færøerne er anordning nr. 228 af 20. juni 1959 om ikrafttræden på Færøerne af lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m.m. stadig gældende. Ifølge denne anordning kan bestemmelse om svangerskabsafbrydelse træffes af en sygehusoverlæge ansat på et af de færøske sygehuse, dersom afbrydelsen er nødvendig for at afværge alvorlig fare for kvindens liv eller helbred og såfremt tilfældet er begrundet i sygdom, og dette er konstateret på et af de i loven omhandlede sygehuse.

Dersom en kvinde i andre tilfælde ønsker sit svangerskab afbrudt, må afgørelsen herom træffes efter samråd mellem den autoriserede læge, der foretager indgrebet, og en anden autoriseret læge.

Svangerskabsafbrydelse må kun ske på sygehuse.

Antal provokerede aborter fordelt efter alder gennem de senere år kan ses i nedenstående tabel.

4a. Antal provokerede aborter på Færøerne 1994-2004 fordelt efter kvindens alder

År	Alder <15	Alder 15-19	Alder 20-24	Alder 25-29	Alder 30-34	Alder 35-39	Alder 40-44	Alder 45-49	Antal aborter Total
1994		7	11	16	9	8	5	1	57
1995		9	7	11	10	12	10		59
1996		8	5	12	8	8	6	1	48
1997		4	6	12	8	6	2		38
1998		8	12	6	17	9	5	2	59
1999		10	5	7	8	14	3		47
2000	1	6	13	9	7	6	6	1	49
2001		4	9	8	6	11	4		42
2002	1	11	7	8	10	10	2		49
2003		7	9	8	5	5	3		37
2004		8	9	9	4	11	2	1	44
Total	2	82	93	106	92	100	48	6	529

Til sammenligning med aborthyppigheden i de øvrige nordiske lande bringes på følgende side tabel fra Nomesko's Årbog "Helsestatistikken for de nordiske lande 2003".

4b. Antal fremkaldte aborter 1996-2003 i de nordiske lande fordelt efter kvindens alder

Aborter pr. 1000 kvinder i alderen										
	Antal aborter total	15-19 år	20-24 år	25-29 år	30-34 år	35-39 år	40-44 år	45-49 år	Samlet abort-rate	Aborter pr. 1.000 levendefødte
Danmark										
1996-2000	16.580	14.5	21.0	19.5	18.3	12.8	4.8	0.5	456.5	247.4
2002	14.991	13.8	20.1	17.2	16.5	13.1	4.5	0.4	428.1	233.8
2003	15.622	14.8	21.0	18.1	17.2	13.4	5.2	0.4	450.8	241.2
Færøerne										
1996-2000	47	4.4	5.2	7.3	7.8	5.5	2.9	0.6	168.3	70.9
2002	49	6.9	5.2	6.6	6.0	6.1	1.3	0.7	164.4	67.8
2003	37	4.2	6.7	6.5	3.4	3.0	1.9	-	128.9	52.6
Grønland										
1996-2000	881	114.6	138.7	87.7	57.8	28.0	9.2	1.1	2185.5	888.6
2002	822	112.3	139.4	81.5	52.9	28.4	14.5	0.6	2148.0	873.5
2003	869	113.1	148.5	93.3	52.4	31.3	12.7	1.2	2278.9	970.9
Finland										
1996-2000	10.637	12.8	15.0	13.3	10.9	7.4	2.9	0.3	312.9	183.2
2002	10.907	16.1	16.3	12.5	10.7	7.6	3.3	0.2	333.5	197.1
2003	10.715	14.8	16.9	12.2	10.6	8.0	2.9	0.3	328.4	189.8
Åland										
1996-2000	64	16.6	20.8	12.9	14.0	10.0	4.8	0.8	398.9	224.6
2002	61	9.7	18.7	23.3	15.8	8.2	3.3	0.0	394.4	233.7
2003	70	13.6	29.8	9.7	16.8	14.7	4.4	1.0	448.9	273.4
Island										
1996-2000	922	22.6	24.0	17.4	11.8	9.4	3.9	0.3	447.2	218.8
2002	900	20.2	23.6	16.2	13.5	7.8	3.9	0.6	429.1	222.3
2003	951	19.1	23.5	16.5	16.9	10.2	4.6	0.3	455.3	229.5
Norge										
1996-2000	14.248	18.7	26.1	19.7	15.2	9.9	3.5	0.3	471.0	239.4
2002	13.557	16.6	26.8	19.1	14.4	9.8	3.6	0.3	454.5	244.6
2003	13.888	16.3	26.9	19.5	15.2	10.8	4.0	0.3	466.0	246.0
Sverige										
1996-2000	31.250	18.2	27.0	23.4	20.2	15.0	5.9	0.6	551.5	344.4
2002	33.365	24.4	30.0	22.7	19.5	15.5	6.2	0.7	595.3	348.2
2003	34.473	24.0	31.2	23.7	20.5	15.7	6.7	0.7	612.3	347.7

Kilder: De nationale abortregistre, Helsestatistik for de nordiske lande 2003

5. STERILISATIONER

Vedrørende sterilisationer er anordning nr. 73 af 14. marts 1968 om ikrafttræden for Færøerne af lov om sterilisation og kastration stadig gældende. Ifølge anordningen kan sterilisation af en kvinde foretages uden tilladelse, når forhold af udelukkende eller ganske overvejende lægelig karakter nødvendiggør forebyggelse af svangerskab for at afværge fare for hendes liv eller for alvorlig og varig forringelse af hendes helbred. Sterilisation må i andre tilfælde kun foretages efter tilladelse fra Sterilisationsnævnet.

5a. Møder i Sterilisationsnævnet

I 2004 afholdt Færøernes Sterilisationsnævn 3 møder (3 møder i 2003). Nævnet imødekom sterilisationsansøgninger fra 30 kvinder og 21 mænd.

5b. Tallene for imødekomne ansøgninger

Tallene for imødekomne ansøgninger på Færøerne har været følgende:

År	Mænd	Kvinder	I alt
2004	21	30	51
2003	21	39	60
2002	17	31	48
2001	14	47	61
2000	17	35	52
1999	9	50	59
1998	16	60	76
1997	12	49	61
1996	9	60	69
1995	13	59	72

Der udførtes i alt 56 sterilisationsindgreb på Færøerne i 2004, heraf 18 mænd og 38 kvinder.

Til sammenligning med de øvrige nordiske lande bringes på følgende side tabel og figur over udførte sterilisationsindgreb fra NOMESKO'S "Helsestatistik for de nordiske lande 2003":

5c. Tabel over sterilisationer i de nordiske lande 1995-2003

	Danmark	Færøerne	Grønland	Finland	Heraf Åland	Island	Norge	Sverige
Mænd								
1995	5.256	3	4	792	-	87	2.697	1.507
2000	5.544	10	18	1.771	2	246	3.244	1.463
2002	5.671	11	7	1.589	-	298	3.093	..
2003	5.113	12	2	1.639	-	261	3.155	..
Kvinder								
1995	4.815	60	67	10.521	31	553	4.525	5.919
2000	5.101	29	127	8.699	31	519	4.512	4.931
2002	5.275	31	92	6.728	41	365	1.477	..
2003	5.116	25	97	5.904	22	358	1.624	..
I alt								
1995	10.071	63	71	11.313	31	640	7.222	7.426
2000	10.645	43	145	10.470	33	765	7.756	6.394
2002	10.946	42	99	8.317	41	663	4.570	..
2003	1.229	37	99	7.543	22	619	4.779	

5d. Tabel over sterilisationer 1995-2003 pr. 10.000 fordelt efter alder

	Danmark	Færøerne	Grønland	Finland	Heraf Åland	Island	Norge	Sverige
Mænd								
25-34	2.6	0.9		0.9	-	..	1.8	..
35-44	7.9	1.6	1.0	2.7	-	..	5.7	..
45-54	2.2	0.9	1.0	0.8	-	..	1.9	..
Kvinder								
25-34	4.6	3.0	41.0	4.2	3.2	..	1.6	..
35-44	8.1	4.9	55.0	11.6	6.2	..	3.0	..
45-54	0.5	0.3	1.0	0.7	1.0	..	0.3	..

Kilde: Health Statistics in the Nordic Countries 2003 – Helsestatistik for de nordiske lande 2003

6. DØDELIGHED

6a. Antal færing, der døde 2004

Der døde ifølge dødsattesterne i alt på Færøerne i 2004 369 personer (185 mænd og 184 kvinder). De tilsvarende tal for 2003 var 407 (209 mænd og 198 kvinder). To personer med bopæl på Færøerne døde i 2004 under sådanne omstændigheder, at liget ikke er fundet.

6b. Spædbørnsdødelighed

Ifølge embedets opgørelse døde der i 2004 tre børn under 1 år på Færøerne (tre piger). Af disse tre børn døde intet indenfor 1. leveuge, ét barn var mellem 7 og 28 dage gammelt og to børn var mellem 28 dage og 1 år. Dødsårsagerne for de tre børn i 2004 var: Svær medfødt misdannelse i henholdsvis hjerne, hjerte og hud (i 2003 døde 1 barn under 1 år, og det skete indenfor 1. leveuge. Dødsårsagen var respirationsinsufficiens som følge af multiple misdannelser).

Spædbørnsdødeligheden for Færøerne i 2004 var således 0,41%. I de senere år har spædbørnsdødeligheden været som vist i tabellen nedenfor:

År	%
2004	0,41
2003	0,14
2002	0,28
2001	0,00
2000	0,00
1999	0,15
1998	0,00
1997	0,44
1996	0,29
1995	0,31
1994	0,60

Forventet middellevetid i de nordiske lande ved 0 år i 1996-00 og 1999-03 fremgår af tabellen på næste side:

6c. Middellevetiden i de nordiske lande 1996-2003

Alder	Mænd					Kvinder				
	0	15	45	65	80	0	15	45	65	80
Lande, periode										
Danmark										
1996-00	73.8	59.4	31.1	14.8	6.6	78.7	64.2	35.1	18.0	8.4
2002/03	74.9	60.4	31.9	15.5	6.8	79.5	65.0	35.7	18.4	8.5
Færøerne										
1996-00	75.2	60.7	32.2	15.5	7.0	81.4	66.8	37.4	19.4	8.8
1999-03	76.6	62.1	33.5	16.6	7.5	81.3	66.6	37.5	19.6	8.7
Grønland										
1996-00	62.8	50.3	26.2	11.1	5.0	68.0	55.0	27.6	12.5	5.3
1999-03	64.1	51.3	26.4	11.5	5.9	69.5	55.9	28.6	13.4	6.2
Finland										
1996-00	73.6	59.1	31.1	15.0	6.6	80.0	66.2	37.1	19.1	8.1
2003	75.1	60.6	32.3	16.1	7.0	81.6	67.2	37.9	19.9	8.5
Åland										
1996-00	75.8	61.3	32.7	16.2	7.1	82.5	67.6	38.4	20.5	9.0
1999-03	77.4	63.1	34.3	17.1	7.3	83.1	68.5	39.2	20.8	9.2
Island										
1996-00	77.1	62.6	34.0	16.7	7.3	81.4	66.8	37.4	19.6	8.6
2001/03	78.7	64.1	35.3	17.7	7.7	82.5	67.9	38.6	20.5	9.1
Norge										
1996-00	75.5	61.1	32.7	15.7	6.7	81.1	66.6	37.4	19.5	8.5
2003	77.0	62.5	34.0	16.7	7.0	81.9	67.4	38.1	20.1	8.9
Sverige										
1996-00	76.9	62.4	33.6	16.4	7.0	81.8	67.2	37.9	19.9	8.8
2003	77.9	63.3	34.4	17.0	7.3	82.4	67.8	38.4	20.3	9.1

Kilde: Health Statistics in the Nordic Countries 2003 – Helsestatistik for de nordiske lande 2003.

Tabellen viser, at middellevetiden for færøske mænd er steget med 1,4 år fra 1996-00 til 1999-03, medens der for kvinderne er tale om et fald på 0,1 år ved alderen 0.

6d. Dødsårsager for færinger 1996-2001

Nedenfor bringes tabeller over dødsårsagerne på Færøerne for henholdsvis kvinder og mænd baseret på dødsattesterne for 1994 - 2001 (Færinger døde i Danmark er medregnet). Tabeller for årene 2002 - 2004 foreligger ikke endnu.

Dødsårsager - kvinder 1994-2001									
NR	Gruppering	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1	Infektionssygdomme (ekskl. tuberkulose)	2	2	1		2	2	1	1
2	Tuberkulose	1				1			1
3	Kræft i mundhule og spiserør	1		1	1		2	2	3
4	Kræft i mavesæk	3	1		2	2	1	4	5
5	Kræft i tarme, undtagen endetarm	3	3	5	7	3	5	1	2
6	Kræft i endetarm	1	2	1			3	1	
7	Kræft i strubehoved, luftrør, bronkier, lunger		4	9	2	5	6	7	4
8	Kræft i knogler og hud			2			1		1
9	Kræft i brystkirtel	5	7	4	6	3	6	13	11
10	Kræft i livmoderhals	2	1	3	1	1	2	2	3
11	Kræft i andre dele af livmoder	1		2	1	1	2	1	
13	Kræft i andre og uspecificerede lokaliteter	14	17	17	9	9	23	8	9
14	Kræft i lymfatiske og bloddannende væv	2	4	4	3	4	4	2	2
15	Godartet svulst og svulst af uspecificeret natur	2		1	1	2		2	3
16	Endokrine lidelser og mangelsygdomme	1	2	1		2	5	3	
17	Sukkersyge	4	2	3	3	1	4	5	5
18	Sygdomme i blod og bloddannende organer						1		
19	Mentale lidelser	2	3	5	1	7		5	5
21	Sygdomme i nervesystem og sanseorganer	5	1	2	2	3	4	7	5
23	Blodtryksforhøjelse	1	3	2	2	1	3	1	3
24	Iskæmiske hjertesygdomme	45	31	40	38	41	33	31	35
25	Andre hjertesygdomme	12	14	16	10	14	13	12	8
26	Karsygdomme i hjerne	15	23	15	19	21	21	19	20
27	Sygdomme i arterier, arterioler og kapillærer	5	2		4	1	4	1	5
28	Andre sygdomme i kredsløbets organer	1	1		1	2		4	
29	Akutte luftvejsinfektioner incl. Influenza		1			1	5		
30	Lungebetændelse	12	8	12	8	5	7	5	6
31	Bronkitis, udvidede lunger og astma	3	2	4	4	10	5		9
32	Andre sygdomme i åndedrætsorganer	1		1	1	1	1	2	1
33	Sygdomme i mundhule, spiserør og mavesæk	3	1		1	1	1	3	1
34	Sygdomme i lever og galdeveje		3	2	3		1	3	2
35	Andre sygdomme i fordøjelsesorganer	3		2	1	2	5	5	4
37	Infektiose nyresygdomme og sten i urinorganer		1	1	1				
38	Andre sygdomme i urin- og kønsorganer samt brystkirtel		2	1	3	2	5	1	1
40	Sygdomme i hud, knogler, bevægelsessystem, bindevæv	1	1	1			1	2	2
41	Medfødte misdannelser i hjerte og kredsløbsorganer	1	1					1	1
42	Andre medfødte misdannelser			2					

43	Sygdomme opstået i perinatalperioden	1							
44	Senilitet uden oplysning om sindssygd			1		1		1	
45	Symptomer og mangelfuldt definerede tilstande	1	1	4	4		2	2	5
46	Landtransportulykker	3	1	2	2		3	2	
47	Andre ulykker	3	2	2	4	9	2	5	1
48	Selv mord		1					2	
	I alt	160	148	169	145	158	183	166	164

Dødsårsager - mænd 1994-2001									
NR	Gruppering	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1	Infektionssygdomme (ekskl. tuberkulose)	2			1	2	2	1	
2	Tuberkulose				1				
3	Kræft i mundhule og spiserør	1	1	4	4	3	4	2	1
4	Kræft i mavesæk	2	6	2	5	7	2	3	6
5	Kræft i tarme, undtagen endetarm	3	3	3	5	5	4	3	6
6	Kræft i endetarm	1	1	1		3	1	1	1
7	Kræft i strubehoved, luftrør, bronkier, lunger	10	10	10	12	8	9	7	14
8	Kræft i knogler og hud			1			3		1
9	Kræft i brystkirtel	1						1	
12	Kræft i blærehalskirtel	8	4	9	14	6	10	6	3
13	Kræft i andre og uspecificerede lokaliteter	10	17	18	13	16	22	16	16
14	Kræft i lymfatiske og bloddannende væv	2	3	2	5	1	5	2	4
15	Godartet svulst og svulst af uspecificeret natur	1	2		2	2	1	1	
16	Endokrine lidelser og mangelsygdomme			1	1	2	1		2
17	Sukkersyge	3	2	7	2	8	6	4	7
18	Sygdomme i blod og bloddannende organer	2		1				1	1
19	Mentale lidelser		6	2		5	5	7	4
20	Hjernehindebetændelse					1			
21	Sygdomme i nervesystem og sanseorganer	1	6	4	2	3	3	7	8
23	Blodtryksforhøjelse		2	4		2	1	4	4
24	Iskæmiske hjertesygdomme	62	61	68	63	51	49	32	39
25	Andre hjertesygdomme	10	18	10	12	12	13	9	10
26	Karsygdomme i hjerne	12	21	19	25	17	18	26	21
27	Sygdomme i arterier, arterioler og kapillærer	11	1	4	4	4	1	3	3
28	Andre sygdomme i kredsløbets organer	5	1	2	2	1		2	
29	Akutte luftvejsinfektioner incl. Influenza	1		1	3		2	2	
30	Lungebetændelse	9	5	10	14	6	7	3	4
31	Bronkitis, udvidede lunger og astma	6	5	9	4	7	3	11	6
32	Andre sygdomme i åndedrætsorganer	1	1	1	2	1	1	4	3
33	Sygdomme i mundhule, spiserør og mavesæk	2	2	1	2	1	1	1	3
34	Sygdomme i lever og galdeveje	1	2	4	1	6	2	4	3
35	Andre sygdomme i fordøjelsesorganer	1	1		3	3	3	2	4
36	Nyrebetændelse	1			1	1			2

37	Infektiøse nyresygdomme og sten i urinorganer							1	
38	Andre sygdomme i urin- og kønsorganer samt brystkirtel	1	1	3	1	3	2	1	5
40	Sygdomme i hud, knogler, bevægelsessystem, bindevæv			2		1	1	1	
41	Medfødte misdannelser i hjerte og kredsløbsorganer	1							
42	Andre medfødte misdannelser	1	1		2		1	1	1
43	Sygdomme opstået i perinatalperioden	2	2	1					
44	Senilitet uden oplysning om sindssygdom						1	1	1
45	Symptomer og mangelfuldt definerede tilstande		5	5	5	9	4	3	6
46	Landtransportulykker	1	1	2	4	1	4	1	4
47	Andre ulykker	11	11	11	10	7	10	8	2
48	Selv mord	1	4	3	2	2			
49	Andre ydre årsager	2	2	1	1	1	1		1
	I alt	189	208	226	228	208	203	182	196

7. RETSLÆGELIGE LIGSYN

Der forekom i 2004 7 dødsfald ved ulykkestilfælde blandt de 25 retslægelige ligsyn.

7a. Ulykkestilfælde

I tabellen nedenfor ses den del af de retslægelige ligsyn, hvor dødsfaldet skyldes ulykkestilfælde. Dødsfald forårsaget af motorkøretøjsulykker ses separat. Tallene har siden 1980 været som vist nedenfor:

År	Dødsfald ved ulykkestilfælde	Heraf motorkøretøjsulykker
2004	7	1
2003	13	3
2002	14	2
2001	9	4
2000	12	3
1999	14	7
1998	6	1
1997	15	7
1996	23	4
1995	11	2
1994	18	6
1993	14	6
1992	16	1
1991	16	5
1990	16	7
1989	18	7
1988	22	9
1987	23	11
1986	27	14
1985	12	6
1984	25	9
1983	14	7
1982	10	4
1981	12	7
1980	17	9

7b. Sikkerhedssele/styrthjelm

En opgørelse for perioden 1.1.1986 – 31.12.2004 over brug af sikkerhedssele/styrthjelm blandt førere eller passagerer, der døde ved motorkøretøjsulykker, viser følgende:

Sikkerhedssele/styrthjelm benyttet	9
Sikkerhedssele/styrthjelm ej benyttet	44
Uoplyst	14

Det skønnes, at omkring halvdelen af de 44 trafikdræbte, der ikke benyttede sikkerhedssele, ville være kommet fra ulykken med livet i behold, dersom selen/hjelmen var blevet anvendt. Over en 18-årig periode ville selen/hjelmen således sandsynligvis kunne have reddet over 20 personer, fortrinsvis ganske unge mennesker.

Det må derfor stadig anses for at være påtrængende nødvendigt med en kraftig henstilling til såvel førere som passagerer i motorkøretøjer om, at de altid anvender sikkerhedssele, såvel i forbindelse med korte som lange køreture.

7c. Nedstyrtning og fald

Et dødsfald i 2004 skyldtes nedstyrtning/fald.

7d. Kvælning

Et dødsfald var forårsaget af kvælning på grund af fremmedlegeme i strubehovedet.

7e. Drukning

To dødsfald skyldtes drukning.

7f. Forgiftning

Ét dødsfald indtraf på grund af forgiftning.

7g. Vådeskud

En person døde som følge af vådeskud.

7h. Selvmord

Der forekom et tilfælde af selvmord på Færøerne i 2004.

Antallet af selvmord de senere år har været:

År	Antal af selvmord
2004	1
2003	3
2002	4
2001	0
2000	2
1999	0
1998	2
1997	2
1996	3
1995	5

Hertil kommer en person med bopæl på Færøerne, der i 2004 begik selvmord i Danmark.

7i. Drab

Intet tilfælde af drab forekom i 2004. Det sidste drab på Færøerne fandt sted for 16 år siden – i 1988.

7j. Naturlig død

I 15 tilfælde blev dødsmåden i 2004 efter retslægeligt ligsyn (i nogle tilfælde med efterfølgende obduktion) rubriceret som naturlig død.

7k. Uoplyst døds måde

Der forekom to tilfælde af uoplyst døds måde i 2004.

7l. Retslægelige obduktioner

I 2004 blev der foretaget 4 retslægelige obduktioner.

7m. Udeladte retslægelige ligsyn

Antal tilfælde, hvor politiet efter stedfunden indberetning efter ligsynslovens paragraf 3, stk. 1 meddelte, at indberetningen ikke gav anledning til retslægeligt ligsyn, udeladte retslægelige ligsyn, var 8 i 2004 (i 2003 12).

7n. Ligsynslov

15. maj 2001 trådte anordning nr. 286 af 20. april 2001 vedr. lov nr. 402 af 13. juni 1990 om ligsyn m.v. i kraft på Færøerne.

-- o 0 o --

8. ANMELDESESPLOIGTIGE SYGDOMME, EPIDEMIER M.V.

8a. Syfilis og Gonoré

Siden 1997 har anmeldelse af kønssygdomme skullet foretages på blanket til epidemiologisk afdeling, Statens Seruminstitut. Efter henvendelse fra landslægen til Statens Seruminstitut har man fået oplyst, at der ikke har været anmeldt noget tilfælde med syfilis på Færøerne i perioden, og antallet af anmeldte syfilistilfælde gennem de seneste 12 år har været 0.

Antallet af anmeldte tilfælde af gonoré har været:

År	Gonorétilfælde
2004	0
2003	0
2002	0
2001	0
2000	4
1999	0
1998	0
1997	1
1996	0
1995	1

8b. Klamydia trachomatis

Siden oktober 1988 har man på laboratoriet, Landssjúkrahúsið, foretaget analyser af prøver for klamydia trachomatis ved ELISA metoden. 01.07.2001 skiftede man til analysemetode med DNA teknik.

Antal analyser samt positive prøver siden 1995 har været:

År	Antal prøver	Positive prøver	%
2004	988	146	14,8
2003	603	87	14,4
2002	724	80	11,0
2001	589	74	12,6
2000	503	36	7,2
1999	513	43	8,2
1998	428	32	7,6
1997	389	20	5,1
1996	428	30	7,0
1995	380	29	7,6

Foranlediget af det stigende antal positive prøver er der fra landslægen blevet udsendt pressemeddelelse til aviser, radio og fjernsyn vedrørende klamydia med oplysninger om sygdommen, behandling og forebyggelse. Tillige er materiale fremsendt til alle praktiserende læger. Der henvises til nyhedsbrev med tabeller side 55-58 (Bilag II).

Det første halvår 2005 er 547 prøver undersøgt for klamydia, og heraf var der 57 positive, dvs. 10,4 %.

8c. Encephalitis acuta

Af encephalitis acuta anmeldtes 0 tilfælde i 2004 (0 i 2003).

8d. Meningitis

Der anmeldtes i 2004 et tilfælde af meningococsygdom (1 i 2003), intet af purulent meningitis (0 i 2003) og et tilfælde af *Listeria Monocytogenes* meningitis (0 i 2003).

8e. Hepatitis A og B

Der anmeldtes intet tilfælde af hepatitis A i 2004 (et tilfælde i 2003) og intet af hepatitis B i 2004 (et i 2003).

Hepatitis B-vaccinationer foretoges der 8 af i 2004 ved medicinsk afdeling, Landssjúkrahúsið, Tórshavn (22 i 2003).

8f. VTEC

Af VTEC (Vero Toxinproducerende *E. coli*) tilfælde anmeldtes et tilfælde i 2004 (0 i 2003).

8g. Campylobacter

Af campylobacter infektion anmeldtes intet tilfælde i 2004 (et i 2003).

8h. Botulisme

Der anmeldtes intet tilfælde af botulisme i 2004 (0 tilfælde i 1998-2003, 1 tilfælde i 1997, 0 i perioden 1990-96, 3 i 1989).

8i. Tabel med HIV- og AIDS-tilfælde på Færøerne

Embedet er bekendt med to tilfælde af HIV-positive for 2004.

Intet tilfælde af AIDS anmeldtes i 2004.

Det første tilfælde af HIV på Færøerne fandtes i 1986, medens det første tilfælde af AIDS blev anmeldt i 1989. Siden 1986 har tallene set ud som nedenstående tabel viser:

Kendte HIV-tilfælde på Færøerne			Kendte AIDS-tilfælde på Færøerne		
År	Mænd	Kvinder	År	Mænd	Kvinder
1986	2	0			
1987	2	1			
1988	1	0			
1989	1	0	1989	1	0
1990	2	1	1990	2	0
1991	0	0	1991	1	0
1992	0	0	1992	0	0
1993	3	1	1993	0	0
1994	1	0	1994	0	1
1995	0	0	1995	0	2
1996	1	0	1996	0	0
1997	0	0	1997	0	0
1998	0	0	1998	0	0
1999	0	0	1999	0	0
2000	1	0	2000	0	0
2001	0	0	2001	0	0
2002	0	0	2002	0	0
2003	1	0	2003	0	0
2004	0	2	2004	0	0
I alt	15	5	I alt	4	3
			Heraf døde	3	3

Antal udførte HIV-test ved de færøske sygehuslaboratorier fordeler sig således i 2004:

HIV-tests i alt	Heraf donorer	Andre - ej anonyme	HIV-positive
2.559	2001	558	2

8j. Pertussis (kighoste)

Af tilfælde med pertussis (kighoste) i 0-12 måneders alderen anmeldtes 0 tilfælde i 2004 (0 i 2003).

8k. Ornithosis (nátasjúka)

Af ornithosis ("nátasjúka") blev intet tilfælde anmeldt i 2004 (to i 2003).

Antallet af ornithosistilfælde de senere år har været:

År	Ornithosistilfælde
2004	0
2003	2
2002	0
2001	0
2000	0
1999	1
1998	0
1997	0
1996	0
1995	0

8l. MRSA

I 2004 fandtes to tilfælde med MRSA. Lægerne på Færøerne blev i den anledning af landslægen anmodet om i større udstrækning end hidtil at pøde fra bylder med henblik på MRSA. Ingen nye tilfælde er fundet hidtil i år.

8m. Tuberkulose

Der anmeldtes intet nyt tilfælde af tuberkulose i 2004. Antallet af nyanmeldte tilfælde har de senere år været følgende:

År	Anmeldt tilfælde
2004	0
2003	1
2002	0
2001	1
2000	6
1999	2
1998	3
1997	0
1996	0
1995	2
1994	0

I 2004 anmeldtes der intet dødsfald på grund af tuberkulose (ét i 1992, det eneste gennem de sidste 13 år).

I løbet af 2004 undersøgte på tuberkulosestationen 33 ikke tidligere undersøgte personer (mod 66 i 2003), heri ikke medregnet Calmette-vaccinationer og tuberkulinreaktioner.

Der BCG-vaccineredes i 2004 ved tuberkulosestationen 10 personer (22 i 2003).

Ved udgangen af 2004 fandtes på Færøerne ifølge beretning fra Tuberkulosestationen 1 kendt åbent tuberkulosestilfælde. Gennem de senere år har disse tal udgjort:

År	Antal tilfælde (åbent)
2004	1
2003	1
2002	5
2001	6
2000	5
1999	1
1998	1
1997	0
1996	0
1995	2
1994	1

Den medicinske afdeling på Landssjúkrahúsið behandler indlagte tuberkulosepatienter og varetager Tuberkulosestationens funktioner.

8n. Vaccination mod gul feber

Vaccination mod gul feber på Færøerne varetages af medicinsk afdeling, Landssjúkrahúsið, i Tórshavn. Der foretoges i 2004 106 vaccinationer (i 2003 103).

-- o 0 o --

9. KIRKEGÅRDE

Landslægen behandlede én sag om kirkegårde i 2004 (ingen i 2003).

-- o 0 o --

10. INSTITUTIONER FOR MINDRE BØRN.

I 2004 fik landslægen forelagt 9 sager med henblik på bemærkninger vedrørende bygningsmæssige ændringer eller nybygninger i forbindelse med etablering af kommunale vuggestuer/børnehaver, skovbørnehaver og fritidsskoler for børn (13 i 2003).

10a. Tabel. Antal daginstitutioner og fritidshjem (skolefritidsordning)

	Antal institutioner	Antal børn		Timer hver uge		
		Daginstitutioner og Fritidshjem	Børn omregnet til fuld tid	Pedagoger	Pedagog-med-hjælpere	Timer tilsammen
Norðuroyggjar	4	323	288	439	1546	1985
Eysturoy	13	570	511,5	1275	2228	3503
Streymoy i øvrigt	3	237	226,25	310	1355	1665
Vágar	5	185	164	278	862	1139
Sandoy	2	63	59,25	40	350	390
Suðuroy	4	126	109	283	430	712
Tórshavn+omegn	33	1767	1711,75	4380	7394	11773
I alt	64	3271	3069,75	7004	14163	21167

Antal timer i tabellen angår kun personer, som har med selve pasningen at gøre. I næsten alle institutioner er der ledere, og disse er ikke talt med i timerne i tabellen ovenfor. Børn i dagpleje er ikke medregnet.

Kilde: Almanna- og heilsumálaráðið

-- o 0 o --

11. PLEJEHJEM M.V.

Umlætting	Búfólk	Búpláss	Område	Heimarøktin og Serforsorgin	100 Tórshavn
2	46	48	Suðurstreym	Røktar- og umlættingarh.Lágargarður	100 Tórshavn
8	25	33	Suðurstreym	Ellis- og umlættingarheimið	100 Tórshavn
	10	10	Suðurstreym	Tjarnargarður	100 Tórshavn
	9	9	Suðurstreym	Eldrasambýlið	188 Hoyvík
			Suðurstreym	Dagtilhaldið/Miðstöðin fyri minnisveik	100 Tórshavn
			Suðurstreym	Røktarsjúklingadeild E2/E3	100 Tórshavn
2	32	34	Vágar	Ellis- og Avlamisheimið	370 Miðvági
1	6	7	Norðstreym	Eldrasambýlið í Vestmanna	350 Vestmanna
1	6	7	Norðstreym	Eldrasambýlið	410 Kollafirði
2	13	15	Norðstreym	Korndalsbýlið	470 Eiði
	46	46	Eysturoy	Eysturoyar Røktar- og Ellisheim	620 Runavík
8		8	Eysturoy	Eyst. Røktar- og Ellish. Uml. Í Gøtu	620 Runavík
	8	8	Eysturoy	Hei mið á Mýrunum	620 Runavík
	10	10	Eysturoy	Eldrasambýlið	480 Skála
	15	15	Eysturoy	Eldrasambýlið Vesturstova	530 Fuglafirði
	16	16	Eysturoy	Eldrasambýlið Vesturskin	650 Toftum
	10	10	Eysturoy	Eldrasambýlið Gøtubrá	510 Norðragøtu
	10	10	Eysturoy	Eldrasambýlið Giljagarður	520 Leirvík
	11	11	Norðoyggjar	Norðoyar Ellis- og Vistarheim	700 Klaksvík
4	32	36	Norðoyggjar	Norðoya Røktarheim	700 Klaksvík
	10	10	Norðoyggjar	Eldrasambýlið í Bøggøtu	700 Klaksvík
	16	16	Norðoyggjar	Eldrasambýlið á Heygnum	700 Klaksvík
1	10	11	Sandoy	Røktarheimið Áargarður	210 Sandi
1	6	7	Sandoy	Sambýlið Gerðisgarður	220 Skálavík
1	5	6	Sandoy	Sambýlið á Skerinum	240 Skopun
2	28	30	Suðuroy	Suðuroyar Ellis- og Røktarheim	800 Tvøroyri
	2	5	Suðuroy	Eldrasambýlið á Tvøroyri	800 Tvøroyri
	12	12	Suðuroy	Eldrasambýlið á Vági	900 Vági
	8	8	Suðuroy	Eldrasambýlið í Hvalba	850 Hvalba

Búfólk	Búpláss	Navn	Adresse
6	6	Bústovnurin í Børkugøtu 1	Børkugøta 1, FO100 Tórshavn
5	5	Bústovnurin á Sundsvegi 22	Sundsvegur 22, FO100 Tórshavn
6	6	Bústovnurin á Rúnarvegi	Rúnarvegur 6, FO620 Runavík
14	15	Búst.á Eirargarði 16ABN	Eirargarður 16 ABN, FO100 Tórshavn
5	5	Bústovnurin í Garðsgøtu 20	Garðsgøta 20, FO160 Argir
4	4	Bústovnurin á Mýruvegi	Mýruvegur 13, FO700 Klaksvík
			Sambýli
5	5	Sambýlið á Bárðarfløtti	Á Bárðarfløtti, FO900 Vági
6	6	Sambýlið á Mýrini 4	Á Mýrini 4, FO188 Hoyvík
4	4	Sambýlið á Mýrini 6	Á Mýrini 6, FO188 Hoyvík
5	5	Sambýlið á Bónaheygi 14	Bónaheygur 14, FO100 Tórshavn
5	5	Smbýlið undir Gráasteini 4	Undir Gráasteini 4, FO100 Tórshavn
4	4	Sambýlið í Pætursgøtu 3	Pætursgøta 3, FO188 Hoyvík
4	5	Sambýlið í Smærugøtu 29	Smærugøta 29, FO100 Tórshavn
5	5	Sambýlið í Stoffalág 64	Stoffalág 64, FO100 Tórshavn
3	4	Sambýlið í Niðarugøtu 15	Niðaragøta 15, FO100 Tórshavn
1	1	Sambýlið á Eirargarði 16BS	Eirargarður 16BS, FOP100 Tórshavn
4	6	Sambýlið á Rúnarvegi 3	Rúnarvegur 3, FO620 Runavík
3	3	Sambýlið á Líknagøtu 1	Líknagøta 1, FO600 Saltangará
6	6	Sambýæið á Fugloyarvegi 9	Fugloyarvegur 9, FO100 Tórshavn
4	6	Sambýlið í Svanga 24	Í Svanga 24, FO100 Tórshavn
3	5	Sambýlið á Grønlandsvegi 59	Grønlandsvegur 59, FO100 Tórshavn
6	6	Sambýlið á Mýruvegi	Mýruvegi 13, FO700 Klaksvík
			Verkstaðir og Verkhús
		Verkstaðið Vón	Hóvabrekka 1, FO160 Argir
		Verkhúsið Virkni	Berjabrekka 2, FO100 Tórshavn
		Verkhúsið Stíggjur	Á Høgabóli, FO600 Saltangará
		Verkstaðurin á Brekku	Á Brekku 31, FO700 Klaksvík
		Verkstaðið á Bakka	Inni á Bakka, FO900 Vágur

		Verkhúsið í Sørvági	Ovaravegi 27, 380 Sørvági
			Umlættingarheim
		Fritíðarheimið í Skrivaragøtu	Skrivaragøta 5, FO100 Tórshavn
		Døgnumlættingin í Vágum	Ovaravegi 27, 380 Sørvági
		Umlættingarheimið Dáin	Mýruvegur 11, FO700 Klaksvík
		Umlættingin fyri Autistar	Garðavegur 38, FO700 Klaksvík

Kilde: Almanna- og Heilsumálaráðið

-- o 0 o --

12. MEDICINALPERSONALE

12a. Sygehuslæger

I 2004 var antallet af normerede sygehusansatte lægestillinger ialt 66, heraf på Landssjúkrahúsið 55, Klaksvíkar sjúkrahús 7 og Suðuroyar sjúkrahús 4. Ialt 40 overlægestillinger var normerede indenfor sygehusvæsenet, heraf 32 på Landssjúkrahúsið, 4 på Klaksvíkar sjúkrahús og på Suðuroyar sjúkrahús 4. Antal normerede reservelægestillinger var 23 på Landssjúkrahúsið, 3 på Klaksvíkar sjúkrahús, og 0 på Suðuroya Sjúkrahús.

12b. Kommunalæger

Ved udgangen af 2004 var antallet af normerede kommunalægestillinger 30, heraf 4 i Klaksvík, 7 i Eysturoy, 9 i Tórshavn, 2 i Norðstreymoy, 2 i Vágoy, 2 i Sandoy og 4 i Suðuroy.

12c. Sundheds- og hjemmesygeplejeordningen

Ordningen beskæftiger dels hjemmesygeplejersker, der yder sundheds- og sygepleje i hjemmene og dels sundhedsplejersker, der varetager forebyggende arbejde hos børn - fra deres fødsel til de går ud af skolen.

12d. Tandlæger

Ved udgangen af 2004 arbejdede der ialt 40 uddannede tandlæger på Færøerne, heraf 6 i Norðoyggjar, 6 i Eysturoy, 3 i Norðstreymoy, 16 i Suðurstreymoy, 2 i Vágum, 1 i Sandoy og 4 i Suðuroy. Dertil to specialtandlæger, en i ortodonti og en sygehustandlæge.

12e. Jordemødre

I 2004 var der 17 normerede jordemødrestillinger under det færøske sygehusvæsen.

12f. Apoteksvæsenet

Ved udgangen af året 2004 var der hos Landsapotekeren ansat 1 apoteker og 1 farmaceut. På Tjaldurs Apotekið, Tórshavn var der ansat 1 apoteker, 7 farmaceuter og 30,7 farmakonomer, på Suðuroyar apotek 1 apoteker og 4,4 farmakonomer, på Norðoya apotek 1 apoteker og 3,9 farmakonomer, medens der på Runavíkar apotek var ansat 5,9 farmakonomer

Antal håndkøbsudsalg på Færøerne i 2004 var 23.

12g. Det permanente medicintilskudsudvalg

Det permanente medicintilskudsudvalg har formanden for sygekassernes centralorganisation, landsapotekeren og landslægen som medlemmer.

12h. Registreringsnævnet

Registreringsnævnet vedr. farmaceutiske specialiteter har landsapotekeren, landslægen og landsdyrlægen som medlemmer.

12i. Kvaksalveri og ulovlig medikamenthandel

Der var ingen sag under behandling i 2004, ingen i 2003.

-- o 0 o --

13. KLAGER OVER AUTORISERET SUNDHEDSPERSONALE

I året 2004 var der 11 klagesager vedrørende autoriserede sundhedspersoners faglige virksomhed, der blev videresendt til behandling i Sundhedsvæsenets Patientklagenævn.

Klagesagernes antal de senere år har været:

År	Antal klager
2004	11
2003	12
2002	8
2001	4
2000	5
1999	8
1998	4
1997	9
1996	7
1995	8
1994	11
1993	14

-- o 0 o --

14. HELBREDSBEDØMMELSER

Landslægen fungerer som rådgiver for den færøske socialforvaltning og skoledirektion samt Færøernes Landsstyre vedrørende helbredsbedømmelser i tjenestemandssager. I 2004 behandlede 23 sager, i 2003 31.

-- o 0 o --

15. IKKE INDREGISTRERET MEDICIN

I 2004 meddelte landslægeembedet i 48 tilfælde læger tilladelse til udlevering af ikke indregistreret medicin gennem apoteker (37 i 2003). Denne funktion varetages i Danmark af Lægemiddelstyrelsen, men da apotekervæsenet er overtaget af det færøske hjemmestyre, gælder den danske lægemiddel-
lov ikke her.

-- o 0 o --

16. SÆRTILSKUD TIL MEDICIN

Landslægen behandler af ovennævnte årsag tillige ansøgninger om særtilskud til medicin. I 2004 behandlede 200 sager (79 i 2003 og 33 i 2002).

-- o 0 o --

17. FÆRØSK FOLKESUNDHEDSPROGRAM

I 2004 samlede landsstyremanden for social- og sundhedsvæsen en gruppe med henblik på at få udfærdiget et forslag til et færøsk folkesundhedsprogram. Forslag til et sådant program er blevet fremsendt til social- og sundhedsdepartementet.

Landslægen finder, at opbakning til et folkesundhedsprogram er den vigtigste foranstaltning i dag til fremme af sundhedstilstanden i den færøske befolkning overhovedet.

-- o 0 o --

18. RETSLIG VIRKSOMHED

18a. Retslægelige ligsyn

Der foretoges i 2004 af landslægen 25 retslægelige ligsyn, 23 i 2003. Der henvises i øvrigt til siderne 25-27.

18b. Kørekortsager

Kørekortsagernes antal var 726 i 2004, det er det højeste antal hidtil pr. år (i 2003 var det 642).

18c. Tvangsindlæggelser

Tvangsindlæggelse på psykiatrisk afdeling: Af sager vedrørende tvangsindlæggelse på gule papirer behandledes én i 2004 (ingen i 2003).

18d. Sager vedrørende avlingstidsbestemmelse

Der behandledes 6 sager vedrørende avlingstidsbestemmelse i 2004 (6 i 2003).

18e. Ligpas

I 2004 udfærdigedes fire ligpas (intet i 2003).

-- o 0 o --

BILAG I, FOREDRAG: SUNDHEDSFORHOLDENE PÅ FÆRØERNE

Af Høgni Debes Joensen

(Foredrag holdt på konference 2. og 3. september 2004 på Hotel Tórshavn, Færøerne, vedrørende forskning indenfor social- sundheds- og arbejdsmarkedsforhold i Vestnorden, arrangeret af komitéen for velfærdsforskning under Nordisk Ministerråd.)

Jeg skal hermed takke for invitationen til at have et indlæg om sundhedsforholdene på Færøerne ved denne konference om social-, sundheds- og arbejdsmarkedsforhold i Vestnorden.

Først nogle ganske få ord om mig selv og embedet. Landslægeembedet er en statslig organisation under det danske Sundhedsministerium og hører i faglig henseende under Sundhedsstyrelsen i Danmark. Landslægen fungerer som rådgiver for statslige myndigheder samt Færøernes Landsstyre i lægelige, hygiejniske, miljømæssige og socialmedicinske forhold. Landslægen fører på Sundhedsstyrelsens vegne tilsyn med den virksomhed, der udøves på Færøerne af det autoriserede sundhedspersonale. Landslægen yder bistand til rets- og politimyndighederne i retsmedicinske og lignende sager. Desuden udarbejder Landslægen årlige medicinalberetninger for Færøerne. Selv har jeg fungeret som Landslæge på Færøerne i 25 år foreløbig.

Sundhedsvæsenets organisation på Færøerne skal ganske kort omtales. Statsretsligt er Færøerne en del af Danmark. Færøernes hjemmestyre fastsætter siden 1995 reglerne om Sundhedsvæsenets opgaver, ydelser og administration. Organisationen følger i alt væsentligt danske forhold. Sygehusvæsenet bliver drevet af Færøernes Landsstyre, som afholder alle udgifter. Der er ingen privathospitaler. Der betales ikke for undersøgelser og behandling ved indlæggelse på sygehusene. De praktiserende læger, kommunelægerne, er offentligt ansatte af Landsstyret. Jordemødrene er organiseret under sygehusvæsenet. Der findes ingen privatejede apoteker. Disse bliver drevet af det offentlige.

Tandbehandling foregår hovedsagelig hos privatpraktiserende tandlæger, og sygekassen giver ca. 50% tilskud til behandlingen. Der findes gratis skoletandplejeordning. Desuden findes der en

skolesundhedsordning med sundhedsplejersker og skolelæger, der samtidig arbejder som kommunelæger.

Kilderne til de efterfølgende oplysninger er i alt væsentligt disse: Sundhedsstyrelsens afdeling for sundhedsstatistik, Medicinalberetning på Færøerne, Helsestatistikken for de nordiske lande, Statens Seruminstitut, De statistiske Centralbureauer i de nordiske lande, den danske Kræftens Bekæmpelse, Dansk Institut for Folkesundhed, Færøernes statistik og Det Færøske Forebyggelsesråd.

Vedrørende sundhedspersonalet henvises til tabel 1. Tabellen skal tages med forbehold, idet de statistiske oplysninger fra de implicerede lande er uensartede på forskellige måder. Tabellen giver dog et vist fingerpeg om antal læger, tandlæger, sygeplejersker og jordemødre i fem forskellige lande for året 2002. Af tabellen fremgår, at Island har det største antal, medens Grønland ligger nederst.

Hvad angår kræftdødeligheden på Færøerne viste en sammenligning med Danmark for perioden 1962-79, at den færøske kræftdødelighed i alt lå på et lavere niveau end den danske. I en senere undersøgelse for perioden 1961-80 for en række cancersygdomme fandtes, at dødeligheden af cancer i bugspytkirtlen både hos kvinder og mænd lå højere på Færøerne. Derimod lå lungekræftsdødsfald blandt mænd på Færøerne betydeligt lavere end blandt danske mænd.

Dødeligheden af ondartede svulster har generelt været lavere blandt færinger end islændinge, grønlandere og danskere de senere år.

Vedrørende kræftforekomsten i øvrigt kan henvises til tabel I a, som viser forekomsten i 1991-95 fordelt på kvinder og mænd for Færøerne, Danmark, Bornholm og Island. Tabel I b viser den aldersstandardiserede incidens af lungekræft for mænd pr. 100.000 vedrørende tidsrummet 1975-2000 for Færøerne, Danmark og Island.

Et forskningsprojekt er påbegyndt med henblik på en nøjere undersøgelse af kræftdødeligheden på Færøerne i forhold til Danmark for årene 2000 og 2001 i samarbejde med den danske Sundhedsstyrelses sundhedsstatistiske afdeling. Resultaterne forventes at foreligge om ca. et halvt år.

Hvad angår hjerte- karsygdomme har disse på Færøerne i lighed med de øvrige nordiske lande længe været den dominerende dødsårsag.

En gennemgang af hjerte- karsygdommens andel i den samlede dødelighed på Færøerne for perioden 1960-84 sammenlignet med Danmark viste, at der i hele gruppen kun var små forskelle. For karsygdomme i hjernen var der en overdødelighed på Færøerne. Oplysninger vedrørende dødeligheden af hjerte-karsygdomme for Færøerne i slutningen af 1990-erne viser, at Færøerne lå på et lavere niveau end Grønland og Danmark, og at dødeligheden ligesom f.eks. i Danmark har været faldende. I forhold til Island lå Færøerne på et lavere niveau blandt kvinder og på et højere blandt mænd.

En nøjere undersøgelse af dødeligheden af hjerte-karsygdommene på Færøerne i forhold til Danmark er blevet iværksat i samarbejde med den danske sundhedsstyrelses sundhedsstatistiske afdeling, og resultatet af denne undersøgelse forventes at foreligge om ca. et halvt år.

Hvad angår psykisk sygdom må det anføres, at forekomsten på Færøerne i forhold til de øvrige nordiske lande indtil videre synes at være ufuldstændigt belyst. Tidligere mente man, at psykiske lidelser forekom hyppigere på Færøerne end i Danmark. Foreliggende undersøgelser har dog mod forventning vist, at den årlige incidens for psykoser er lavere end i Danmark.

En undersøgelse, som de færøske forebyggelsesråd har fået gennemført med gallupundersøgelse i 2003, viste, at hver anden færøsk mand og en tredjedel af kvinderne på Færøerne er overvægtige. Ifølge undersøgelsen er 44% af mændene overvægtige og 10% direkte fede. Af kvinderne er 25% overvægtige og 10% svært overvægtige. Tallene viser således, at fedmeepidemien også har holdt sit indtog på Færøerne.

Tabel II viser dødfødte pr. 1000 fødte i fem af de nordiske lande. Man ser, at der de seneste år generelt har været en faldende tendens, således at Island og Færøerne har ligget lavest, Grønland højest.

Tabel III viser perinatal dødelighed, dvs. dødfødte + døde i den første leveuge pr. 1000 fødte. Der ses her en faldende tendens i dødeligheden for næsten alle landes vedkommende fra 1991-2002. Lavest ligger Island og Færøerne og højest Grønland. Man kan bemærke det forholdsvis udtalte fald for Færøernes vedkommende. Grønland viser en svagt faldende tendens, men ligger dog højest.

Spædbørnsdødeligheden, dvs. døde pr. 1000 levendefødte i første leveår, fremgår af tabel IV. Der kan noteres et fald fra 1991 frem til 2002 i alle lande. De sidste par år har Færøerne og Island ligget lavest, medens Grønland har de højeste tal, selv om man kan notere et tydeligt fald fra 1991. Det ses, at Færøerne og Island for de senere år ligger på et lavere niveau end Danmark og Sverige.

Hvad angår dødsulykker på Færøerne ses ud for tallene i tabel V, at der har været et fald på Færøerne fra perioden 1980-erne til 90-erne. Procentuelt tegnede motorkøretøjsulykker sig for en stor andel af ulykkerne i 1980-erne med godt 45% af samtlige ulykker, medens tallet har været jævnt faldende med en andel på 25% foreløbig i det første årti af 2000.

Antal af selvmord på Færøerne fremgår af tabel VI. Antallet har ligget nogenlunde stabilt de sidste 25 år, således at en stigning, der kunne konstateres for perioden 1965-79 ikke er fortsat. Langt de fleste selvmord på Færøerne begås af mænd, største delen unge, medens der kun er få gamle, der begår selvmord på Færøerne. Fra 1950-79 var der i gennemsnit 3 selvmord pr. 100.000 pr. år, og det var stigende perioden 75-79 fra 3 til 7 pr. 100.000. På Færøerne ligger vi fortsat på et meget lavt selvmordsniveau i forhold til alle de andre nordiske lande.

Hvad angår antal drab på Færøerne henvises til tabel VII. Det ses, at drab er en sjælden foreteelse på Færøerne med 2 drab i 80-erne og intet i 90-erne og foreløbig i det første årti af 2000. Det sidste drab på Færøerne fandt sted i 1988. Tallet er lavt, især hvis man sammenligner med forholdene i Grønland.

Procentvis fordeling af daglige rygere efter køn i 2002 fremgår af tabel VIII. Vi ser her, at Færøerne både for mænd og kvinders vedkommende indtager en beklagelig førsteplads, og at kvinderne ryger mere end mænd med hele 38%. Mens der er færre kvindelige rygere på Island og i Danmark, er tendensen den modsatte på Færøerne og i Sverige. På Grønland har man ikke kunnet finde tal for andel af rygere.

Alkoholforbruget er det vanskeligt at opstille pålidelig statistik for. De tilgængelige data i tabel IX er hentet fra varestatistikken, hvilket næppe giver noget særligt pålideligt billede, idet tallene blandt andet ikke omfatter toldfrie varer, grænsehandel og hjemmebrygning eller brænding. De foreliggende tal tyder på, at der på Færøerne og Island er tale om en vis stigning i forbruget, medens man for Grønlands vedkommende kan konstatere et svagt fald. Grønland ligger i modsætning til tidligere nogenlunde på niveau med Danmark for de seneste års vedkommende, medens tallene for Færøerne og Island svarer nogenlunde til de svenske.

Når det drejer sig om smitsomme sygdomme skal det anføres, at tuberkulosen var en af de store dræbere på Færøerne indtil 1950, idet der indtil dette år siden forrige århundredeskifte var ca. 1000 dødsfald af tuberkulose på Færøerne. Antallet er siden faldet jævnt, hvilket fremgår af tabel X, hvor tallet i starten af 60-erne svingede omkring 10-15, medens der kun har været et par tilfælde i gennemsnit om året de sidste 10 år. Dødsfald på Færøerne på grund af tuberkulose er i dag meget sjældent forekommende, ca. et hvert tiende år.

Af andre smitsomme sygdomme kan nævnes meningokokmeningitis. Denne sygdom optrådte med meget stor hyppighed på Færøerne igennem 80-erne med det højeste antal pr. år i 1981, hvor der fandtes 42 tilfælde. De seneste 10 år har der kun været mellem 0 og 2 meningokokmeningitistilfælde om året, hvilket svarer til f.eks. det danske niveau. Dødeligheden af meningitis på Færøerne er lav.

Hvad angår AIDS og HIV er der på Færøerne siden 1989 blevet anmeldt i alt 4 AIDS-tilfælde blandt mænd og 3 blandt kvinder. 3 af mændene er døde og alle 3 kvinder ligeledes. Senest blev et tilfælde med AIDS anmeldt i 1995. De sidste 10 år har der været 4 nye tilfælde af HIV-positive.

Ornitose eller havhestesyge, som var en alvorlig smitsom sygdom på Færøerne i den første del af det 20. århundrede, anmeldes nu gennemsnitlig med mindre end 1 tilfælde om året.

Der er ikke blevet anmeldt noget tilfælde med botulisme, pølseforgiftning, siden 1998. Fra 1989-97 blev der anmeldt 4 tilfælde.

Hvad angår kønssygdomme på Færøerne henvises til de følgende 3 tabeller. Tabel XI viser, at der ikke er blevet anmeldt noget tilfælde af syfilis i dette århundrede. Det sidste tilfælde blev anmeldt i 1991.

Tabel XII viser antal anmeldte gonoretilfælde siden 1980. Det ses, at der er sket et kraftigt fald. Det sidste tilfælde blev anmeldt i år 2000.

Hvad angår Klamydia henvises til tabel XIII. Klamydia er heller ikke anmeldelsespligtig på Færøerne, men fra laboratoriet i Tórshavn er antallet af positive prøver blevet oplyst. Det ses, at der efter et fald i løbet af 1990-erne på ny kan konstateres en beklagelig stigning i antal positive prøver for de seneste år. Denne tendens kan genfindes i andre nordiske lande.

Den forventede middellevetid for mænd og kvinder ved alder af 0 i perioden fra 1991-2002 fremgår af tabel XIV. Middellevetiden har som det fremgår for alle perioderne siden 1991 været højest på Island både for mænd og kvinders vedkommende, medens den har været lavest i Grønland. For alle tre lande gælder, at middellevetiden har været stigende gennem de seneste 12 år. For alle tre lande gælder tillige, at middellevetiden er betydeligt højere hos kvinder end mænd.

På Færøerne er der kun blevet forsket sporadisk i sundhed i relation til køn, uddannelsesmæssig og social ulighed. En sådan forskning forekommer at være meget relevant, og der bør efter min mening gøres en indsats for at få etableret en øget, systematiseret forskning på Færøerne inden for området sundhed i forhold til køn og social stilling.

For middellevetiden er det oplagt, at der burde etableres en omfattende forskning med henblik på at afdække årsagen til forskellen i middellevetiden for kvinder i forhold til mænd, ligesom det kunne være interessant herudover at søge afdækket mulige forskelle i middellevetid i forhold til social stilling i samfundet. En lignende forskning ville med fordel tillige kunne etableres med hensyn til tildeling af førtidspension, tabte leveår før 65 års alder, selvvurderet helbred, kronisk sygdom, social ulighed i livskvalitet, rygevaner, spiritusforbrug, motion i fritiden, BMI og social isolation af gamle.

Jeg har her kun nævnt nogle af de mulige forskningsprojekter, som man med fordel ville kunne iværksætte samtidig og som fællesprojekt for de tre lande i Vestnorden.

Tabel I, Sundhedspersonale pr. 100.000

	Læger	Tandlæger	Sygeplejersker	Jordemødre
Færøerne	193	82	785	43
Island	357	98	812	69
Grønland	148	59	368	12
Danmark	292	86	966	24
Sverige	316	82	995	69

Tabel I a, Kræftforekomst 1991-95 - antal og alderstandardiseret rate (world) per 100.000

	Antal/år	Rate	Antal/år	Rate
Færøerne	75	227,0	69	203,7
Danmark	11487	280,7	12661	274,8
Bornholm	106	253,6	113	253,1
Island	545	314,4	528	303,4

Tabel I b, Aldersstandardiseret incidens lungekræft, mænd per 100.000

År	Færøerne	Danmark	Island
1975	29,5	54,0	22,4
1980	27,8	57,0	32,0
1985	43,4	57,6	40,3
1990	32,4	52,0	37,8
1995	39,3	48,6	41,0
2000	27,4

Tabel II, Dødfødte pr. 1000 fødte

	1996/00	2001	2002
Færøerne	4,0	3,7	2,8
Island	3,5	2,7	1,7
Grønland	8,1	6,4	7,4
Danmark	4,6	4,3	4,0
Sverige	3,7	3,8	3,7

Tabel III, Perinatal dødelighed pr. 1000 fødte

	1991/95	1996/00	2001	2002
Færøerne	9,0	5,2	3,7	4,2
Island	5,2	5,7	4,6	2,7
Grønland	21,9	19,6	16,0	19,0
Danmark	7,0	7,6	6,9	6,9
Sverige	5,8	5,4	5,7	5,3

Tabel IV, Spædbørnsdødelighed pr. 1000 levendefødte

	1991/95	1996/00	2001	2002
Færøerne	6,1	1,8	0,0	2,8
Island	4,8	3,5	2,7	2,2
Grønland	28,5	16,8	16,1	19,1
Danmark	5,0	5,0	4,9	4,4
Sverige	5,0	3,6	3,7	3,3

Tabel V, Dødsulykker

Periode	I alt	Heraf motorkøretøjsulykker
1980 – 1989	180	83 (46 %)
1990 – 1999	149	46
2000 – 2003	48	12 (25 %)

Tabel VI, Selvmord

Periode	Antal selvmord
1950-1979	30
1980-1989	41
1990-1999	34

Tabel VII, Drab

Periode	Antal drab
1980-1989	2
1990-	0

Tabel VIII, Rygere procentvis i 2002

	Mænd	Kvinder
Færøerne	35	38
Island	22	21
Grønland
Danmark	31	27
Sverige	16	19

Tabel IX, Alkoholsalg i liter pr. indbygger > 15 år

	1995	2000	2002
Færøerne	6,3	6,8	7,0
Island	4,8	6,1	6,5
Grønland	12,6	13,4	12,3
Danmark	12,1	11,5	11,3
Sverige	6,1	6,2	6,9

Tabel X, Tuberkulose på Færøerne

År	Antal tilfælde
2003	1
2002	0
2001	1
2000	6
1999	2
1998	3
1997	0
1996	0
1995	2
1990	3
1980	4
1970	2
1962	10
1961	17
1960	12

Tabel XI, Syfilis

År	Antal tilfælde på Færøerne
1980-1989	10
1990-1999	2
2000-2003	0

Tabel XII, Gonoré

Periode	Antal tilfælde
1980-1989	331
1990-1999	17
2000-2003	4

Tabel XIII, Klamydia

År	Positive prøver	%
1990	39	14,8
1995	29	7,6
2000	36	7,2
2001	74	12,6
2002	80	11,0
2003	87	14,4

Tabel XIV, Middellevetid

	Mænd	Kvinder
Færøerne 1991-1995	73,3	80,3
Færøerne 1996-2000	75,2	81,4
Færøerne 1998-2002	76,2	81,6
Island 1991-1995	76,3	80,8
Island 1996-2000	77,1	81,4
Island 2001-2002	78,4	82,6
Grønland 1991-1995	62,3	68,3
Grønland 1996-2000	62,8	68,0
Grønland 1998-2002	63,3	69,0

Resumé

1. Dødeligheden af ondartede svulster er som helhed lavere blandt færinger end islændinge og grønlændere.
2. Færøerne synes at ligge på et lavere dødelighedsniveau af hjertekarsygdomme end Grønland.
3. Hver anden færøsk mand og hver tredje færøsk kvinde er overvægtig.
4. Perinatal dødelighed har vist en faldende tendens på Island, Færøerne og Grønland i 1991-2002.
5. Spædbørnsdødeligheden er faldet i alle tre lande de senere år.
6. Motorkøretøjsulykker tegner sig for en stor andel af dødsulykkerne på Færøerne.
7. Færøske mænd og kvinder ryger næsten dobbelt så meget som islandske.
8. På Færøerne findes flere kvindelige daglige rygere end mænd.
9. På Færøerne er alkoholforbruget steget lidt de senere år.
10. Smitsomme sygdomme forekommer med en lavere hyppighed på Færøerne de senere år.
11. Middellevetiden har været stigende de seneste 12 år.

BILAG II, NYHEDSBREV VEDRØRENDE KLAMYDIA PÅ FÆRØERNE, 1. APRIL 2005

Tíðindabræv: Støðan viðvíkjandi klamydia

Talið á klamydiatilburðum í Føroyum er støðugt vaksandi. Í 2004 vóru 988 vertir (prøvar) kannaðir á Landssjúkrahúsinum fyri klamydia, og av hesum vóru 146 positivir. Tvs., at 14,8 % av vertunum vóru positivir. Talið hevur verið støðugt vaksandi síðan 1997, har ið 20 vóru positivir. Víst verður annars til talvu 1, ið vísir gongdina í Føroyum viðv. klamydia síðani 1989.

Viðmerkjast skal, at 1. juli 2001 var kanningarhátturin á starvsstovu Landssjúkrahúsins broyttur, og eigur hetta sín stóra lut í, at fleiri positivir vertir vóru funnir.

Í Danmark hevur talið á klamydia eisini verið vaksandi seinastu árinum. Tølini fyri 2004 eru ikki endaliga tøk enn, men sambært Heilsustýrinum fer tað at vera hægri enn 20.000. Tað veruliga talið á fólki, ið smittað er við klamydia í 2004, verður mettt at vera eini 50.000. Viðvíkjandi gongdini í Danmark seinastu árinum verður víst til talvu 2.

Eisini í øðrum Norðurlondum sæst eitt vaksandi tal á fólki, ið smittað er við klamydia, eitt nú í Íslandi, har talið fyri hvørjar 100.000 menn vaks úr 368 í 1995 upp í 541 í 2001 og fyri kvinnur ávikavíst 428 og 896. Í Noregi var samlaða talið á smittaðum í 1999 297 og í 2001 330 fyri hvørji 100.000. Í Grønlandi var talið á smittaðum monnum fyri hvørjar 100.000 3.330 í 2001. Samsvarandi talið á kvinnum var 6.173.

Vit hava sum er ikki kyns- og aldursbýtið fyri smittað fólk í Føroyum, men væntandi verða hesi tøl tøk fyri 2005. Kanningarar í hinum Norðurlondunum vísa, at tað eru heldur fleiri kvinnur, ið eru funnar smittaðar. Flestu tilburðirnir eru at finna hjá fólki millum 15 og 29 ár. Víst verður til talvu 3, ið vísir tølini á smittaðum dønum í 2003 býtt eftir aldri og kyni.

Ætlast kann, at veruliga talið á føroyingum smittaðir við klamydia í 2004 er eini 300, samanbera vit við støðuna í grannalondunum, somuleiðis at størri parturin av teimum funnu smittaðu eru kvinnur, og at størsti parturin av teimum smittaðu er at finna hjá fólki millum 15 og 29 ár.

Orsøkin til, at fleiri kvinnur eru funnar smittaðar, kann væl hugsast at vera hon, at fleiri kvinnur verða kannaðar enn menn, eitt nú í sambandi við kanning áðrenn spiral, undirlívskanning og barnsburð.

Hvat er klamydia?

Klamydia í kynsgøgninum er elvd av eini bakteriu, *clamydia trachomatis*. Í Føroyum vera kanningar fyri klamydia gjørdar á tann hátt, at fólk venda sær til kommunulæknan, ið tekur ein vert (prøva). Kanningartilfarið verður síðani sent til starvsstovuna á Landssjúkrahúsinum, ið ger kanningina og sendir kommunulæknanum úrslitið.

Í Danmark hava kanningar av ávísum bólum av ungum monnum sýnt, at 6-9 % høvdu klamydia, og bendir hetta á, at ungir menn, ið ikki kenna sær nakað av meini, kunnu vera ein týðandi partur av smittuorsøkini.

Tá ið kvinnur nýta spiral ella p-bollar, mugu tær vera tilvitandi um, at slík fyrirbygging ikki minkar um smittuna við sjúkum, ið smitta við kynsligum sambandi. Fleiri kvinnur fáa bruna í undirlívið av sjúkuni, og av hesum hevur ein stórir partur bruna uttan sjúkueyðkennir, tað er uttan at tær kenna sær nakað av meini. Vandin fyri hjáárinum sum barnloysi er stórir. Tá ið kvinnur fáa lagda spiral ella fáa gjørt ávísar undirlívskanningar verður mælt til, at kvinnan verður kannað fyri klamydia og møguliga viðgjørd áðrenn.

Ígerðartíð, sjúkutekin og viðgerð

Dentur skal verða lagdur á, at fólk smittað við klamydia ofta onki kenna sær at meini, hava eingi sjúkueyðkenni. Kortini kann sjúkan vera drúgv og geva somu hjáárin sum hjá fólk, ið hava sjúkueyðkenni. Mett verður, at meira enn helvtin av teimum smittaðu hava eingi sjúkueyðkenni yvirhøvdur.

Sjúkan smittar við óvardum kynsligum sambandi. Eru sjúkueyðkenni, so koma tey vanliga eftir 7-21 døgum. Sjúkueyðkennini eru vanliga útflot frá vatnræsi (urinrøri) og sviðandi pína, tá ið ein kastar sær av vatninum (pissar). Hjá kvinnum kann harumframt vera flot frá móðurskeiðini, um so er at sjúkan hevur sett seg í lívmóðurhálsin. Kvinnur kunnu fáa bruna í undirlívið og menn í hjáeisti, og kann hann elva til barnloysi hjá teimum.

Børn kunnu smittast, tá ið tey verða fødd, og kunnu fáa eygnabruna ella lungnabruna.

Viðgerð verður givin av lækna við serligum bakteriutýnara (antibiotikum). Týðningarmikið er, at ikki bert tann, ið smittaður er, verður viðgjørd/ur, men eisini at tann ella tey, ið viðkomandi hevur ella hevur havt kynsligt samband við, verða kannað og møguliga viðgjørd.

Fyrirbygging

Klamydia kann fyrirbyggjast við ikki at hava óvart kynsligt samband. Góð verja fæst, verður hit nýtt rætt.

Tilmæli

Mælt verður til serligt varsemi við tilvildarligum kynsligum sambondum. Nýt ið hvussu er hit.

Øll, ið hava illgruna um smittu, eiga at venda sær til lækna at verða kannaði. Somuleiðis kunnu fólk, ið vilja tryggja sær, at tey ikki ganga við smittuni, venda sær til lækna.

Nú hesin trupulleiki við klamydiasmittu er vaksandi í Føroyum, kann vera mælt til, at áherðsla verður lögð á spurningin um klamydiasmittu í skúlum, ungmanna feløgum, ítróttafeløgum og øðrum felagsskapum.

Høgni Debes Joensen, landslækni

Talva 1: Tal á klamydiakanningum og ávístum tilburðum í Føroyum

Ár	Tal á kanningum	Tilburðir	%
1989	251	49	19,5
1990	264	39	14,8
1991	315	31	9,8
1992	377	34	9,0
1993	379	29	7,7
1994	429	28	6,5
1995	380	29	7,6
1996	428	30	7,0
1997	389	20	5,1
1998	428	32	7,6
1999	513	43	8,2
2000	503	36	7,2
2001	589	74	12,6
2002	724	80	11,0
2003	603	87	14,4
2004	988	146	14,8

Talva 2: Tal á kanningum og tilburðum í Danmark 1999-2003

Ár	Vertir	Tilburðir	%
1999	262.131	13.930	5,3
2000	268.471	14.735	5,5
2001	280.694	15.150	5,4
2002	275.447	16.203	5,9
2003	268.008	18.406	6,9

Kelda: Statens Seruminstitut

Talva 3: Klamydiatilburðir í Danmark eftir aldri og kyni í 2003

Ár	Menn		Kvinnur	
	Tal	Pr. 100.000	Tal	Pr. 100.000
<1	26	79	43	138
1-4	0	0	1	1
5-9	0	0	3	2
10-14	3	2	64	40
15-19	883	602	3.843	2.745
20-24	2.420	1.555	4.969	3.252
25-29	1.457	792	2.207	1.217
30-34	618	315	730	384
35-39	280	128	347	165
40-44	142	73	122	65
45-49	58	31	39	21
50+	66	8	46	5
Tilsamans	5.953	224	12.414	457

Kelda: Statens Seruminstitut